

Ympäristöteologiaa nyt ja romantiikan aikaan

teologia | *Luonnon tuhoamista paheksuttiin kristillisen uskon pohjalta jo 1800-luvulla.*

Tuomas Hynynen avaa kiintoisasti kirkkomme reilun kahdenkymmenen vuoden ajan harjoittamaa ympäristöteologista ajattelua (*Kotimaa* 15.5.2020). Hän löytää siitä kaksi peruslinjausta kutsuen toista tilanhoitajaetiikaksi ("viljele ja varjele") ja toista syväksi ekoteologiaksi, jossa korostuvat luomakunnan pelastuksen ja ihmisen pelastuksen yhteys sekä Kolmiyhteisen Jumalan läsnäolo luomakunnassaan.

On hyvä huomata, että nuo syvän ekoteologian ajatukset eivät ole uusia. Tässä kirjoituksessa keskitytään 1800-luvun alun romantiikan aikakauteen, mutta sinänsä varsinaiset alkujuuret löytyvät tietenkin jo Vanhan testamentin sivuilta.

1800-luvulla ei ollut vielä maailmanlaajuisia ympäristöongelmia eikä globaali ilmasto-romahdus uhannut ihmiskunnan olemassaoloa. Mutta tuhoava *ahneus* ja itsekkyytys tunnistettiin synniksi ja paikallisesti tapahtuneita luonnon raiskauksia, kuten metsien totaalista parturointia kymmenien kilometrien säteellä rautaruukeista, paheksuttiin kristillisen uskon pohjalta. Erityisen ajankohtaisena nykyihmiselle näyttäytyy kuitenkin romantiikan periaatteellinen pohdinta luomakunnan arvosta.

Romantiikan aikakautena keskusteltiin erityisen paljon Jumalan ja luonnon suhteesta. Kun aikaisempi valistus oli painottanut luonnon haltuun ottamista ja hyödyntämistä, niin vastapainoksi romantiikka korosti luonnon py-

hyttä ja mystisyyttä. Koska Jumala oli kaikkialla luomakunnassaan, se sai puun, kukan, sudenkorenon ja linnun säteilemään ympärilleen Hengen valoa.

Kristuksen ylösnousemus ja sovitus koskivat myös luomakuntaa. Ilman Kristusta kaikki olisi vain sielutonta, kuollutta ja hukkaan joutuvaa, mutta hänessä ja hänen ansiostaan luonto on pukeutunut ihanaan asuunsa. Raamattua lukiessaan ja ympärilleen katsoessaan kristitty havaitseekin kaikkialla Vapahtajan kauniin kukkaismailman, sellaisen, jota tämä itse rakkaudellaan vaalii. Luonnolla on itseisarvoa, eikä se ole pelastuksesta osaton.

Kirkkomme ilmasto-ohjelmaan kirjattu ajatus, että luomakunta on pyhä, koska Jumala itse on läsnä kaikessa luodussa elämää antaen ja ylläpitäen, voisikin olla kenen tahansa 1800-luvun alkupuolen luonnonfilosofin tai runoilijan kynästä.

Hynysen tavoin myös 200 vuotta sitten pohdittiin, oliko tällaisessa ajattelussa kuitenkin kyse panteismista. Eli siis luonnon palvonnasta, Jumalan ja maailman samaistamisesta, sen kieltämisestä, että Jumala on persoona. Tällainenhan olisi täyttänyt harhaoppisen panteismin tunnusmerkit.

Tämän itseensä kohdistuneen syytöksen, jolta eivät välttyneet suuret Goethen tapai-

”

Yksi ihmiskunnan ikuisuuskysymyksiä on, mikä on ihmisen oikea paikka Jumalan maailmassa.

Sähköposti:
toimitus@kotimaa.fi
Osoite:
Kotimaa, Mielipiteet,
PL 279, 00181 Helsinki
Kirjoita lyhyesti ja lähetä myös yhteystietosi. Toimituksella on oikeus lyhentää ja käsitellä tekstejä. Osa teksteistä voidaan julkaista Kotimaa24-verkkosivustolla.

set runoilijat, eivätkä Hegelin ja Schellingin kaltaiset eturivin filosofit, romantiikan edustajat halusivat kiistää. Puolustukseksi he kehittivät uuden käsitteen panteismin. Kaikkeus ei ole Jumala, kuten panteistit väittivät, mutta Jumala on kaikessa. Tuolla e

ja n kirjainten lisäyksellä keskele sanaa panteismi haluttiin siis korostaa, että vaikka Jumala olikin persoona, yliluonnollinen ja luomakuntansa ulkopuolella oleva, niin Hän oli samanaikaisesti myös maailmassa.

Ja miksei olisi? Kysehän on hänen omasta luomuksestaan, hänen omasta maailmastaan, josta avautuu esimerkiksi se tärkeä näköala, että kaikki tieteenalat tutkivat pohjimmiltaan Jumalaa. Hegel puolestaan piti erityisen *vahingollisena*, että usein kristinuskon piirissä viestittiin, kuinka Jumala on täysin ulkopuolinen maailmastaan, kuinka Hän ei olisi kiinnostunut sen kehityksestä tai että kristitty ei saisi tuntea maailmaa lainkaan kodikseen. Kodistaanhan ihminen pitää hyvää huolta, vaalii sitä.

Yksi ihmiskunnan ikuisuuskysymyksiä on, mikä on ihmisen oikea paikka Jumalan maailmassa. Sitä on pohdittu aina. Selvää on, että 2020-luvulla tuo pohdinta tulee entisestään korostumaan.

VILLE NIITTYNEN

kirkkoherra, valtiotieteiden tohtori, Kaarina